

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

ПОДОЛЯНЧУК ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 821.161.2

ІДЮСТИЛЬ ГНАТА ХОТКЕВИЧА

10.02.01 – українська мова

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Вінниця – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
КОВАЛЕНКО Борис Олексійович,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка,
декан факультету української філології та
журналістики.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
ЦАРАЛУНГА Інна Богданівна,
Хмельницький національний університет,
професор кафедри української філології;

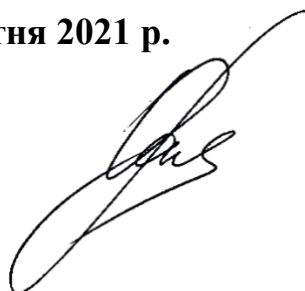
кандидат філологічних наук, доцент
ЩЕПКА Оксана Анатоліївна,
ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет»,
завідувач кафедри гуманітарних
дисциплін і мовної підготовки
іноземних громадян.

Захист відбудеться **«07» травня 2021 року** об 11⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради К 11.051.14 у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса за адресою: 21001, м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4, ауд. 232.

Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Донецького національного університету імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий **«07» квітня 2021 р.**

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. О. Залужна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Початок ХХІ століття визначуваний посиленням уваги до питань мовної особистості й ідіостиллю письменника (див. праці І. Данилюка, Т. Космеди, А. Загнітка, Л. Мацько та ін.). У лінгвістиці цей аспект ґрунтований на виявленні зв'язків мовної репрезентації та використанні певних домінант і констант, які допомагають відобразити індивідуальну модель світобачення митця. Кожен видатний письменник вирізняється своїм оригінальним стилем і картиною світу, особливості яких можна виокремити, досліджуючи мову його творів.

Вивчення мовного аспекту ідіостиллю розкриває саме ті ознаки, які уможливають визначення образного мислення письменника, тематики і проблематики, жанрових особливостей та елементів форми художнього стилю його творів, дає змогу вирізнити цього письменника з-поміж інших, побачити його індивідуальну неповторність через відтворення народної мови персонажів, дати оцінку його внеску у функційну систему словесно-художніх засобів народнорозмовної мови, встановити загальні закономірності й провідні тенденції розвитку літературної мови (див. праці Ю. Бондарева, Т. Бугайка, Р. Будагова, В. Виноградова, Н. Волошиної, А. Докусова, С. Єрмоленко, Є. Пасічника, А. Ревякіна, Н. Сологуб, Л. Ставицької, Л. Тимофєєва, Б. Томашевського, А. Федорова та ін.).

Гнат Хоткевич – один із найяскравіших письменників-популяризаторів гуцульської прози ХХ століття. Мовна палітра його творів тонко відображає самотність, неповторність, колорит і автентичність народної мови. Фундамент для дослідження творчості Гната Хоткевича у минулому столітті заклали С. Димченко, В. Маланчук, І. Польський, Н. Супрун, О. Шлемко й інші.

Вибір теми дисертації мотивований становленням і розвитком вітчизняної лінгвоперсонології з оперттям на вивчення специфіки мовностилістичних засобів та ідейно-художніх особливостей, які вирізняють письменника (Гната Хоткевича) як індивідуальну мовну особистість, а також новими можливостями та перспективами, пов'язаними з відкриттям доступу до літературної спадщини письменника, яка зберігається в Центральному державному історичному архіві України (м. Львів).

Актуальність дослідження. Художній твір є відображенням самотності автора. Проблема вивчення індивідуального стилю майстрів слова досі перебуває в центрі уваги сучасного мовознавства, оскільки саме він репрезентує самотнє мовомислення народу, особисті лексичні пріоритети, авторські деривати, оригінальні синтаксичні конструкції, переосмислені мовні символи тощо. Особливу увагу привертають творчі індивідуальності з різнобічним літературно-художнім смаком. Такою постаттю є Гнат Хоткевич, чий творчий доробок потребує вивчення як літературознавцями, так і мовознавцями. Актуальність дисертації зумовлена необхідністю комплексного та поглибленого вивчення в нових суспільних умовах України мови сучасної української художньої літератури шляхом дослідження ідіостилів визначних українських письменників загалом, і Гната Хоткевича зокрема.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах комплексної науково-дослідної теми кафедри української мови

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Дослідження сучасного стану стилістичної системи української мови як національної» (номер державної реєстрації 0110U002858). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол №1 від 30 січня 2014 р.).

Мета дисертації – визначити особливості індивідуального стилю Гната Хоткевича на різних мовних рівнях (фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному).

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких конкретних **завдань**:

1) узагальнити та систематизувати наукові погляди на поняття «ідіостиль» у контексті лінгвостилістики та з опертям на лінгвоперсонологію;

2) визначити екстра- й інтралінгвальні чинники формування ідіостилю Гната Хоткевича;

3) опрацювати теоретико-методологічну концепцію для різноаспектного студіювання спадщини Гната Хоткевича з акцентом на його індивідуальну мовотворчість;

4) встановити та зіставити фонетичні, граматичні, лексичні риси рукописів / автографів, першодруків Гната Хоткевича з гуцульськими говірками й окреслити характер зв'язку гуцульського мовного ареалу з ідіолектом Гната Хоткевича;

б) здійснити аналіз засобів мовностилістичної системи епістолярію письменника з опертям на жанрову специфіку листа.

Об'єкт розвідки – мовна особистість Гната Хоткевича, репрезентована творчою практикою письменника на тлі гуцульського мовного ареалу.

Предмет роботи – мова автографів / рукописів, першодруків художніх і нехудожніх текстів Гната Хоткевича.

Джерельна база дослідження. Матеріалом студіювання слугували рукописи / автографи, першодруки, художні твори й епістолярій Гната Хоткевича. Для аналізу залучено значну кількість архівних матеріалів, які зберігаються у фондах ЦДІА (м. Львів), в архівосховищах Львова (Наукова бібліотека ім. В. Стефаника, Національний музей у Львові), Харкова (Харківський обласний архів) і Києва (Центральний Державний архів-музей літератури і мистецтва України; Відділ рукописів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України; Фонд народного комісаріату освіти УРСР Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України; Центральна наукова бібліотека ім. В. І. Вернадського). Картотека нараховує близько 6000 контекстів, які містять ідіолектно марковані лексичні одиниці. Загальний обсяг вибірки становить 1103 сторінки.

Методи дослідження. Мета й завдання дослідження зумовили необхідність застосування низки загальнонаукових і спеціальних методів: *методів критичного аналізу та систематизації наукової літератури* (для визначення екстра- й інтралінгвальних чинників формування ідіостилю Гната Хоткевича, встановлення мовознавчих аспектів його творчості тощо); *методу дефініційного аналізу* (для розгляду змісту поняття «ідіостиль»); *методу суцільної вибірки* (для вибору

фактичного матеріалу з рукописів / автографів, першодруків, художніх творів та епістолярію Гната Хоткевича) та *методу лінгвістичного картографування* (для формування ілюстративного корпусу); *описового методу* (для репрезентації фонетичних, морфологічних, лексичних і синтаксичних особливостей досліджуваного ідіостилу); *методу ідеографічного членування* (для формування тематичних груп гуцулізмів); *зіставно-типологічного методу* (для окреслення характеру зв'язку ідіолекту Гната Хоткевича з гуцульським мовним ареалом); *текстологічного аналізу* (для дослідження автографів Гната Хоткевича), *статистичного методу* (для опису частотних характеристик уживання різних типів одиниць).

Наукова новизна. Дисертація є першим в українському мовознавстві дослідженням оригінального індивідуального стилю Гната Хоткевича, у якому зроблено спробу системного вивчення ідейно-художніх особливостей та мовностилістичних засобів його творів, визначено його місце та роль як новатора народнорозмовного стилю в українській прозі ХХ століття. Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що в дисертації *вперше* досліджено публіцистику письменника, зокрема вокалізм, консонантизм, лексичну специфіку, граматичні особливості, стильові консонанти і домінанти.

Теоретичне значення роботи. Результати дослідження є основою для теоретичних висновків та узагальнень у галузі вивчення індивідуального стилю письменника, сприятимуть подальшому вивченню і глибокому розумінню специфіки ідейно-художніх особливостей та мовностилістичних засобів творчості Гната Хоткевича, розширять наукові знання про особливості ідіостилу як однієї з основних категорій стилістики художньої літератури. Також теоретичне значення цієї роботи полягає в опрацюванні системного апарату лінгвістичного дослідження ідіостилістики текстів як віддзеркалення сегмента мовної картини світу та ідіоспецифіки маркованих одиниць, інтерпретації вербалізаторів концептів полемічних текстів Гната Хоткевича як маркерів авторського ідіостилу.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть знайти практичне використання у вишівських курсах з історії української літературної мови, діалектології, лінгвостилістики та комунікативної стилістики, лінгвоперсонології, лінгвокультурології та етнолінгвістики, когнітивної лінгвістики тощо; методичних рекомендаціях із лінгвістичного аналізу тексту індивідуального стилю мовної особистості; факультативних курсах загальноосвітніх шкіл, а також під час написання кваліфікаційних праць здобувачів вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки», наукових статей тощо.

Особистий внесок здобувача. Всі результати дослідження отримано особисто здобувачем. Усі опубліковані праці написано одноосібно.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорено на 2 Міжнародних наукових конференціях: IX Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість» (м. Острог, 2015), III Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (м. Дрогобич, 2015). Результати дослідження обговорено на ХХІ щорічній звітній

науковій конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 2018), на звітній науковій конференції викладачів, докторантів та аспірантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, 2016), на засіданнях кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Публікації. Основні положення та результати роботи викладено в **11** наукових працях: із них **6** опубліковано у фахових виданнях України, **1** – у закордонному виданні, **4** – у матеріалах наукових конференцій України.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається з анотацій двома мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списків літератури (218 позицій, з яких 7 іноземними мовами), джерел (30 позицій), джерел ілюстративного матеріалу (40 позицій) та додатка. Загальний обсяг роботи – 204 сторінки, обсяг основного тексту – 170 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її мету, завдання, об'єкт і предмет, методи; схарактеризовано джерельну базу дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне значення і практичну цінність одержаних результатів, наведено дані про їхню апробацію тощо.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади дослідження ідіостилю Гната Хоткевича**» висвітлено теоретичні положення, на яких ґрунтована наукова розвідка, та методологічні принципи дослідження ідіостилю письменника з акцентуванням уваги на мовознавчому підході до творчості Гната Хоткевича.

Питання виокремлення конститутивних ознак терміна «ідіостиль» у науковій літературі опрацьовували М. Бахтін, В. Виноградов, В. Григор'єв, В. Грещук, Я. Ельсберг, В. Назарець, Д. Наливайко, О. Соколов, О. Шлемко та ін. Традиційно у мовознавстві виділяють його широке та вузьке розуміння: ідіостиль – це сукупність глибинних механізмів створення текстового простору певним автором, які відрізняють його від інших (широке значення); система мовностилістичних засобів, властивих творчій манері певної мовної особистості (вузьке розуміння).

Аналіз поглядів вітчизняних і закордонних науковців, засвідчує, що ідіостиль визначуваний: а) певним вибором мовних засобів і способами їх комбінування, взаємодії (власне-лінгвістичний підхід); б) частотністю їхнього уживання (квантитативний підхід); в) системою домінант і констант та їхніх функційних областей (функційно-домінантний підхід); г) втіленням у художньому дискурсі концептуальної картини світу творчої особистості автора, його ідіодискурсу (когнітивно-дискурсивний підхід); г) індивідуальним різновидом мови – «діалектом індивіда» (психолінгвістичний підхід) тощо. У роботі ідіостиль письменника безпосередньо пов'язаний із поняттями стилевих домінант та константи.

Студіювання ідіостилю Гната Хоткевича здійснено поетапно. На першому етапі визначено та схарактеризовано термінологічний апарат дослідження, обґрунтовано лінгвістичну сутність понять «ідіостиль», «ідіолект», «ідіосвіт», «мовна

особистість», «індивідуально-авторська картина світу». Другий етап дослідження передбачає використання методів суцільної вибірки та лінгвістичного картографування, що полягають у виписуванні з прозових і драматичних текстів, листів, листівок, щоденникових записів тощо Гната Хоткевича лексичних одиниць, що представляють ідіостиль письменника на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях. Третій етап студіювання полягає у виявленні констант і домінант ідіостилу митця з урахуванням позамовних і мовних чинників на кожному рівні мови. На четвертому етапі систематизовано й описано репрезентанти ідіостилу Гната Хоткевича.

Другий розділ «**Мовні домінанти прозових творів Гната Хоткевича**» присвячено дослідженню фонетичних, морфологічних, лексичних і синтаксичних аспектів народнорозмовних компонентів у прозових творах.

У творах Гната Хоткевича яскраво відображені фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні особливості, притаманні гуцульській говірці. Розрізнення діалектизмів на кожному рівні уможлиблює їх всебічний опис. Аналіз мовлення персонажів дає змогу якнайточніше відтворити специфіку гуцульської говірки.

Джерельна база розвідки засвідчує чітко виражений наголошений вокалізм:

- голосний [a] у постпозиції після шиплячих і м'яких приголосних переходить в [e] (зрідка – в [i]): *чес, оборонєти*;
- перехід фонemi [a] в [e] (рідше – в [i]) після [й]: *кєгло, ек, п'єть*;
- «укання» перед складами з голосним високого і низького підняття ([y], [i]): *куждий, гувурив, прубуй, повоювати*, хоча інколи трапляються такі випадки перед складом з голосним низького підняття: *Фудорового*;
- фонemi у сильній та слабкій позиціях, зокрема на місці [и] у цих позиціях вжито [і]: *вібачити*;
- відбуваються зміни у постфіксі **ся** ([a] – [и], рідше – [i]): *зостаєси, перевелися, сі*;
- перехід [e] (рідше [o]) в [i]: *в бізладді, потрібував*;
- поширені рефлeksi [и], [ы], [у] в нових закритих складах, крім типової рефлексії [і], на місці етимологічного [o]: *гірівці, вин си видів, будьте добры*.

Структура ненаголошеного вокалізму представлена переходом голосного [o] в [y]: *куждий*.

Консонантизм мовлення персонажів у творах Гната Хоткевича представлений:

- палаталізацією шиплячих та африкатів у постпозиції: *чуют, вскочіли*;
- переходом передньоязикових [т'], [д'] перед [і], [e] в [к'], [г']: *гоські, кєгло, свікі, кікати*;
- диспалаталізацією [ц], [с], [з] у постпозиції: *панцких, хлопец, вівца*;
- асиміляцією сполук [дн], [тн], [лн], в [н], [нн]: *бінному, порєнно, нни*;
- асиміляцією передньоязикових [с] – [ш] і [шч] – [ш]: *шушитися, шош, хлопчїшем*;
- заміною звука [з] звуком [ж]: *найріжнородних, ріжницю*;
- переходом [л] у [в], [в] у [ф] перед голосним: *орев, стрівбачку*;
- тяжінням до різноманітних скорочень і усічень певних фонем і складів: *ади*.

Із аналізу рукописів творів Гната Хоткевича можна зробити висновок, що його стилю притаманні всі фонетичні ознаки гуцульського говору. Мова його творів увиразнюється експресивністю мовлення, неповторністю, автентичністю західного краю.

У творах письменника визначено такі морфологічні особливості гуцулізмів:

- стягнене закінчення **-ов** іменників І відміни в орудному відмінку однини і узгоджених з ними прикметників і займенників: *тов скалов*;
- характерне для гуцульського діалекту іменникове закінчення **-ове** вжито лише в назвах істот кличного відмінка: *людонькове*;
- множинні іменники в давальному відмінку мають закінчення **-ем**, а в місцевому – **-ех (єх)**, **-ох**: *людєм, на зорєх*;
- іменник жіночого роду **голова** в тексті вжито в називному відмінку однини у формі **голов**: *піднесло голов*;
- вищий ступінь порівняння прикметників твориться за допомогою частки **май** і суфіксів **-іш-**, **-ш-**: *май порєдніші*;
- для прикметників при відмінюванні характерний твердий кінцевий приголосний основи: *крайна*;
- вживання видозмінених літературних числівників: *оден, їдна, итири, десїт, двацїк, п'єдесєк, вісімдесєк* та ін.;
- дробові числівники творяться за допомогою префікс **пів-** і числівника в родовому відмінку: *півчварта*;
- для особових форм займенників характерні рефлекси давніх форм (**я – ми, ні** (Д. в. однини)): *Лїпше ти мене вдар – лиш не стїй менї над душею, не виїдай ми печїнок* [с. 95]; **ти – ті** (Д. в. і 3. в. однини): *Сказав ті хто?* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 419]; **він – го, му** (Р. в. і Д. в. однини): *Лиш де го взяти?* [Хоткевич Г.: 1966, с. 128]; *Я му своє добро дарую* [Хоткевич Г.: 1966, с. 164]; **вона – ї** (Д. в. однини), **ї, нє, ню** (3. в. однини): *А шо ї до того?* [Хоткевич Г.: 1966, с. 197]; *Вна ж жила, я ї годував, зодєгав...* [Хоткевич Г.: 1966, с. 450]; *Кричав пан на нє...* [Хоткевич Г.: 1966, с. 228];
- використано редульовані форми вказівних займенників: **цєс, цєса, тот, тота, тоти, тамті, нич (ніч)** тощо: *То так треба мудрувати, аби тоти часи назад повернути...* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 89]; *Пинта йшов туда та й зажіжав грошей від тамтих панів* [189 Хоткевич Г.: ф. 688, с. 101];
- уживання зворотної частки **си / сі** у пре- і постпозиції: *си понїс*;
- відсутність епентетичного **л'** у формах дієслів 1-ї особи однини та 3-ї особи множини теперішнього і майбутнього часу: *си промов'єє, став'єє*;
- утрата кінцевого **т** у третій особі однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни: *говорє*;
- видозміни літературних числівників: *вбоє, вбі*;
- твердий кінцевий **т** у закінченнях дієслів 3-ї особи однини і множини теперішнього і майбутнього часу (синтетична форма): *вповїст*;
- стягнена форма **-аш** у дієсловах та дієвідмінювання з інфінітивною основою на **-а**: *не знаш, тра пробувати Гадаш-сми*;

- аналітичні форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду, в яких видозмінені фонетичні форми допоміжного дієслова **му, меш, ме, мете, мут** не зливаються з інфінітивом, автономно вживаються перед ним: *Єк піп за церкву не дбає – хто **ме** дбати?* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 16]; ***Мемо** вирожити вбоє* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 29]; *А вівці **мут** обростати, йя земня травов* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 35];

- здеформовані форми колишнього перфекта, які є звичайною формою дієслова в минулому часі з колишнього дієприкметника на **-ль** у поєднанні із залишками особових форм теперішнього часу від допоміжного дієслова **быти**. Зауважимо, що останні можуть вживатися як перед, так і після дієслова. У 1-й особі однини такими залишками-енклітиками є **-їм, -м**, однак найпоширеніші – **-сми, -сме, -смо**, як і в 1-й особі множини: *гадаш-**сми** не видів, аби-**смо** жили*;

- 2-га особа множини має залишкову форму допоміжного дієслова – **сьте**; 3-тя особа однини – **-сте**: *...аби-**сте** були ласкаві приймати*;

- умовний спосіб представлений дієсловом 1-ї особи однини з часткою **бих (біх)**, що є залишком колишнього аориста: *Заплатив **бих**, повиханував **бих***;

- система прислівників представлена характерними фонемним і морфемним складом одиниць: *пім (поки), докив, дес*;

- велика кількість службових слів, притаманних тільки гуцульському говору. Наявність значної кількості часток **най, ци** пояснюється тим, що Гнат Хоткевич є представником гуцульського говору.: ***Най** ті зітну головочку* (частка) [Хоткевич Г.: 1966, с. 28]; *А **ци** у кєму вам, люде добрі* (сполучник) [Хоткевич Г.: 1966, с. 29].

Автор використовує низку гуцулізмів, які формують 14 тематичних груп:

- номени на позначення осіб за родинними зв'язками і свояцтвом: *дєдя «батько», вуйко «дядько по матері», неня «мати» тощо*;

- номени на позначення одягу: *вберя «одяг», лудіння «новий, святковий одяг» тощо*;

- номени на позначення господарських споруд: *обора «частина садиби, приміщення для худоби», шпїхлір «приміщення для зерна» тощо*;

- номени на позначення житлових споруд: *гажда «гуцульська садиба», стая «дерев'яна будівля пастухів на полонині», заватра, застайка «прибудова до стаї, призначена для ночівля пастухів та ін.» тощо*;

- номени на позначення господарських речей: *верета «домоткане полотно з вовни чи льону», бесаги «дві торби, з'єднані одним полотном, які носять перекинутими через плече», курей «шнурок» тощо*;

- номени на позначення назв посуду: *бринздєнка, бербениця «дерев'яний посуд продовгуватої форми з двома днами для зберігання молока і бринзи», пугар «склянка» тощо*;

- номени на позначення боротьби проти гноблення і несправедливості: *ватага «гурт людей», ватаг «отаман, керівник», пушкар «поліцай», порошниця «порохівниця» тощо*;

- номени на позначення продуктів переробки й обробки (промисел): *будз «овечий сир кулястої форми зі свіжого молока», вудра «сир вторинної переробки молока» тощо*;

- номени на позначення професій за видом діяльності: *гайдер*, *бовгар* «пастух великої рогатої худоби на полонині», *стузар* «пастух, в обов'язки якого входить догляд за вогнем у колибі», *стадар* «пастух, який випасає стада коней» тощо;

- номени на позначення діалектів-професіоналізмів: *клебука* «крюк, гачок», *ватра* «вогонь», *верклюг* «стовп, що обертається навколо своєї осі, до якого кріпиться берфела», *берфела* (*кужба*) «груба дерев'яна пластина з дірками, на яку вішають котел» тощо;

- номени на позначення міри: *бринздєнка*, *бербениця* «одиниця виміру сиру, яка дорівнює 16 кг», *терх* «міра ваги молочно-сирних продуктів, яка дорівнює 32 кг»; вантаж на коня, який складається з двох бербениць, зв'язаних між собою тощо;

- номени на позначення ландшафтних об'єктів природного та штучного походження: *кечера* «крута гора, поросла лісом, за винятком вершини», *бер* «кладка», *ізвір* (рідше – *звір*) «міжгір'я, ущелина», *грунь* «вершина гори» тощо;

- номени-фітолексми: *жереп* «гірська карликова сосна», *скоруха* «горобина», *бриндуша* «шафран», *невісточки*, *головатень*, *кучєревець*, *нитота*, *горонь*, *брустурник* «трави, що мають лікувальні властивості» тощо;

- номени-зоолексми: *маржина* «худоба», *голубань* «віл, сизий, як голуб», *боцьок* «лелека», *когут* «півень».

Фразеологізми постають невід'ємним складником ідіостилю письменника, адже вони є специфічним виявом засобів комунікації та репрезентації як мови письменника, так і мови його персонажів. Досить широко й різнобарвно представлена група фразеологізмів на позначення дій: **багато про себе думати** («переоцінювати свої можливості, зазнаватися»). *Не варто їм багато про себе думати* (Г. Хоткевич); **багато (чимало) води сплило (спливло, упливло, утекло, вибігло)** («дуже давно щось було, минуло багато часу з якоїсь пори»). *Багато з того часу упливло води в Черемоші, багато разів приходив сюди [до схованки] Марусяк ізсипати свою здобич* (Г. Хоткевич); **забити джерелом (ключем, фонтаном)** («виявлятися на всю силу, у великій мірі»). *Дійсно був красень [опришок]. Сила тремтючим потоком переливалася в жилах, била ключем* (Г. Хоткевич); **бити по нервах** («занадто хвилювати, виводити з рівноваги, дратувати»). *А хрипіння й стогін, від яких підсакувало все тіло, били по нервах. Наче обнажив хто страшну рану й водить по ній тупим долотом* (Г. Хоткевич) тощо.

Синтаксичний рівень представлений такими ознаками мови письменника:

- функційну стилістичну активність виявляють прості дієслівні присудки просторозмовної форми, що ускладнюються й емоційно підсилюються частками (сполученнями часток); переважають спонукальні речення з використанням формотворчої частки **най**, що бере участь в утворенні наказового способу: **Най ти зітну головочку (частка)** [Хоткевич Г.: 1966, с. 28]; **Най си преч каже** [Хоткевич Г.: 1966, с. 40]; *Ци гнівають си помежи собов* [Хоткевич Г.: 1966, с. 42];

- переважають прості неускладнені речення: *Та й залізе на нім си потужат* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 42]; *Колька колола у бік сеї ноги* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 50];

- простежується сегментування єдиної синтаксичної структури простого або складного речення, за якої вона втілюється не в одній, а в кількох інтонаційно-смыслових мовленнєвих одиницях, тобто наявна парцеляція як ефективний

стилістичний прийом видобування й передавання емотивної експресії. Сутність цього явища полягає в наданні мовленню динаміки з метою спеціально порушити звичні синтагматичні моделі для емоційного підкреслення, емпатичного виділення тих чи тих слів і словосполучень: *А ек си на ні зробит велика поклич та й зачнут їх там добре ловити – вни тогди йдут на рубанок у Волошину, волошінами, ади, ходют* [Хоткевич Г.: 1966, с. 113];

- розриви й невідповідності між стилістичними застосуваннями синтаксичних форм та їх значеннями: *Лиш тут онна молодичка...аби-сте були ласкаві приймити* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 22];

- психологічно мотивований лексичний повтор, який виконує експресивно-видільну функцію. У неспонтанному ж (продуманому, творчо організованому) мовленні – це наслідок стилістичного осмислення слова: *Та й Юріштан бігав, що бігав полонинами, та лісами, та бих зна чім* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 16];

- звертання найчастіше в середині речення. Таке вживання свідчить про мовні особливості гуцулів, бо такі звертання зазвичай вимовляють низьким тоном і в прискореному темпі, з обох боків виділяючи його паузами, що є характерним для мови жителів Гуцульщини: *Говори-сте, Дмитрику, діждали би-сте* [Хоткевич Г.: ф. 688, с. 21];

- наявний нерозривний зв'язок між емоційним та експресивним, але цей зв'язок характеризує не взаємозамінність, а чітке зіставлення. Появу мовленнєвої експресії на емотивній основі щоразу пояснюють тим, що людське слово – це сильний стимулятор психологічної мобілізації й інтелектуальної активізації суб'єкта: *Наша Гуцульщина все видавалася мені закопаним скарбом, о котрім ніхто не знає, красовицею, котра буде жінкою королевича, але поки що ходить у подертій суконці* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, № 564, арк. 71]. *У своєму листі я писав до в-ва, що у дружини хвороба...і просив одстрочити мені термін з огляду на те, що однаково в-во в цім році друкувати мої роботи не стане...; У Вас мій рукопис про оперу «Мазепа». Або поверніть, але не згубіть; Не знаю, хто з вас, товариші, зараз заміняє Блакитною; Чи варто тую красовицю виводити у світ* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, спр. 290].

Третій розділ «Стильові константи і домінанти епістолярію Гната Хоткевича» присвячений описові стильових констант і домінант епістолярної спадщини письменника. Аналіз архівних даних, які містять листи й щоденникові записи, засвідчує, що мова Гната Хоткевича визначувана самотутністю, простотою, безпосередністю і в той же час образністю, чіткістю, логічністю, послідовністю й офіційністю. Листи – це з'ясування робочих моментів, реалізація творчих прагнень і спілкування з близькими. В цих листах:

- найбільш уживаними постають зменшено-пестливі слова: *Милая Наташа, дорогая мамочка, дорогие родители, Тавочка* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.8];

- часто письменник підписується дуже ніжно *Игнаша* (це свідчить про те, що листи адресовані рідним і дорогим йому людям);

- письменник звертається до батьків на Ви: *дорогіє родители, Ви мамо, післав вам трохи грошей (до мами).*

- письменник рідко нарікає на щось, більше турбується про рідних (просить сестру бути наполегливішою під час підготовки до іспитів (*Занимайся, сестрице, хорошеенько, пожалуйста, экзамен на носу... Да попроси маму, чтобы она ... хоть пять минут в день – продиктуют тебе несколько строчек* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.8]), дає поради сину (*Вові: Вова мусить бути чемний, бо як ні – то всі діти поїдуть до татка на свята, а Вова не поїде. А як буде чемний, то поїде*[Там сомо]), намагається бути ближчими до дітей, підтримувати з ними зв'язок (*Візьміть у бабці 30 коп., підіть на пошту і купіть десять карток. ... і шліть міні регулярно через день: в понеділок Женя, в середу Толя, в п'ятницю Оля, в неділю Женя, у вівторок Толя, в четвер Оля*) [Там само]).

Основу епістолярію листів до родичів становлять звертання, виражені такими словами:

- стилістично різні слова-титули: *многоуважаемая, Люха-нюха, Дама моя ти!* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.8]

- власні імена, імена та по батькові: *Екатерина Абрамовна!, Тавочка!, Наташа!, Вові, Милая Наташа!, Катя, Катенька!, Вовуня!* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.5];

- субстантивовані прикметники і зменшено-пестливі іменники та ніжні і лагідні форми звертання: *дорогая мамочка, дорогие родители, милая, дорогие папа и мама!, бабці; дорогі діточки* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.6];

- уживання простонародної лексики: *післав вам трохи грошей, так досадно, як же є не знав, се недобре, нема у мене гарних одкрыток* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.8];

- поради, настанови, застереження: *Не люби меня, не люби!, Забудь!, Не мучь голубка, милая, дорогая!, Занимайся, сестрице, занимайся!, Вова мусить бути чемний, бо як – ні, то всі поїдуть до татка на свята, а Вова не поїде. А як буде чемний, то поїде* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.6];

- експресивно-емоційна лексика: *Катя, моя милая, дорогая!* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.6];

- інтимні форми прощання: *Прости меня, если сможешь..., Не муч меня, Будь моей в этот вечер, Голубка – цилую!, Письмо, как и всегда, без подписи, Целую!, Письмо, как всегда, без подписи* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, №286, арк.5];

- уживання різних синтаксичних структур, різних речень за метою висловлювання та за емоційним забарвленням, односкладних, неповних.

У листах дотримано норми української літературної мови, однак простежуються вкраплення народнорозмовної мови. Так, аналізуючи тексти листів із фондів львівського архіву, адресованих організаціям та установам, зафіксовано, що офіційній мові Гната Хоткевича притаманні:

- не літературні скорочені форми займенників і числівників: *одної – однієї, тім – в тому;*

- вживання літери **и** замість **і**, та навпаки, найчастіше на початку слова: *іниий – іниий, річи – речі;*

- використання калькованих слів: *ради, заради, для, впрочім – загалом, послідня – остання*. Вважаємо, що це зумовлено впливом російської мови. У поодиноких

випадках виявлено заміну суфіксів **-н-** на **-к-** та префіксів **по-** на **з-** (*видно – видко, згоджуватися – погоджуватися*), що, на нашу думку, спричинило тривале перебування письменника на Галичині. Також у джерельній базі зафіксовано відсутність вживання правила правопису слів через дефіс (*будь який, який небудь, яке небудь*), написання формотворчих часток (*наче-б то, ніби-то*).

Аналіз епістолярію засвідчує порушення й синтаксичних норм, зокрема трапляються поодинокі випадки неправильного порядку слів, невідокремлення вставних слів, а також відсутність розділових знаків у складних реченнях з підрядним умови або причини. Загалом епістолярій визначуваний унормованістю, правильністю побудови однорідних членів речення, нормативним вживанням дієприслівникових зворотів, грамотним використанням непрямої мови тощо.

Заслуговує на увагу й офіційна кореспонденція до приватних осіб, громадсько-культурних діячів, з якими Гната Хоткевича пов'язували літературні та наукові зацікавлення. Опорними лексемами у звертаннях цих лексем постають офіційні *вельмишановний / шановний* або нейтральні *добродій / добродійка*, які були обов'язковими засобами вираження ввічливості. Зазначені елементи складених звертань засвідчують велику повагу до адресата, напр., лексема *пан* – часто у поєднанні зі звертанням *добродій* – виступає засобом титулування: *Високоповажаний Пане После!*, *Вельмишановний Пане Професоре!*, *Високоповажний Добродію Пане Професоре!* [Хоткевич Г.: ф.688, оп.1, спр. 290]. Зауважимо, що ця група листів, на відміну від листів до друзів та родичів, здебільшого українською мовою.

Гнат Хоткевич відстоює автентичність своїх творів, просить не замінювати поданий матеріал до друку редакторськими правками, аргументуючи це переважно тим, що втрачається зміст й мовна специфіка твору. Епістолярна спадщина письменника увиразнює його як непересічну творчу особистість з багатогранним талантом і великим життєвим досвідом, а мовлення сприяє розвитку епістолярного стилю літературної мови.

ВИСНОВКИ

Дисертацію присвячено вивченню специфіки індивідуального стилю Гната Хоткевича на різних мовних рівнях (фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному).

Грунтовний аналіз вітчизняної та закордонної наукової літератури уможливив уточнення ознак поняття «ідіостиль» у контексті лінгвостилістики та з оперттям на лінгвоперсонологію. Наголошено, що ідіостиль а) виникає на основі переплетення особистісних і соціальних чинників (наприклад, світогляд митця, суспільно-історичні умови, співвідношення традиції та новаторства тощо), б) проходить певні етапи розвитку, в) має носії (зовнішня форма художнього твору, композиція, плани зображення та вираження, система образів тощо), г) може з часом змінюватися. Вважаємо, що *ідіостиль* та *індивідуальний стиль* є синонімами. Поняття *ідіолекту* охоплює увесь спектр текстів у їх хронології. Отже, ідіостиль визначаємо як сукупність мовно-стилістичних особливостей, які увиразнюють мову особистості, вирізняють її з-поміж інших лінгвоперсон, тобто становлять сукупність домінант і констант.

Ідіостиль Гната Хоткевича визначуваний постійним зв'язком із процесом становлення національної літературної мови, впливом діалектного середовища, прагненням протидії гнобленню окупаційною владою галицьких і буковинських українців, бажанням показати світові автентичність галицьких українців, прагненням зберегти етносоціокультурні особливості, можливістю використання мистецтва як способу сприяння духовно-культурному єднанню. Основним об'єктом вивчення ідіостилю Гната Хоткевича є мова його творів, сукупність мовностилістичних засобів та ідейно-художніх особливостей, які вирізняють письменника як індивідуальну особистість з-поміж інших митців слова. Ключовим аспектом усіх одиниць стилю письменника є відтворення його світосприйняття, тому проблема дослідження ідіостилю тісно пов'язана з проблемами зображення мовної картини світу, специфікою мислення, тематикою, що його цікавить, нормами і законами обраного ним жанру.

Теоретико-методологічне підґрунтя дисертації охоплює напрацювання лінгвостилістики крізь призму антропоцентризму, лінгвокультурології та етнолінгвістики, комунікативної стилістики, лінгвоперсонології, когнітивної лінгвістики, напрацювання у рамках процесів експресивізації художніх дискурсів та образної вербалізації фрагментів концептуальної картину світу етносу, а також методи критичного аналізу та систематизації наукової літератури, дефініційного аналізу, текстологічного аналізу, описовий і зіставно-типологічний методи, тощо.

Дослідження особливостей індивідуального стилю Гната Хоткевича на різних мовних рівнях уможливило визначити місце і роль його творчої спадщини на сучасному етапі становлення мовно-літературного процесу, з'ясувати мовностилістичні засоби творів Гната Хоткевича та встановити зв'язок між мовою його творів світосприйняттям, тобто зв'язок між мовою автора і його персонажів. Гуцульський діалект використано як важливий чинник художнього текстотворення. Способи його застосування різні: маркування мовлення персонажів окремими фонетичними, граматичними й лексичними гуцульськими діалектними рисами. Використання гуцульського діалекту замість літературної мови у художніх текстах, включаючи авторське мовлення, цікаве як підтвердження самодостатності говору та ідіостилю письменника. Ідіостиль Гната Хоткевича визначуваний такими якісно-кількісними параметрами: фонетичний (23%), морфологічний (35%), лексичний (35%) та синтаксичний (7%) рівні, що засвідчує домінування морфологічних і лексичний мовних засобів.

Залучення діалектної та розмовної лексики персонажів для зображення реалій суспільно-політичного, громадського, культурного, професійного життя в аналізованих творах супроводжується переосмисленням, модифікацією семантико-стилістичних характеристик слів щодо тих комунікативних настанов і потреб, які виникають у щоденній мовній практиці. Специфіка використання гуцулізмів зумовлена принципами добору художньо-виражальних засобів, необхідних для адекватного втілення авторського задуму. Мовленнєва творчість пов'язана передусім із добром лексичних одиниць, з особливостями функціонування лексем у контексті, смисловою насиченістю слова. Аналіз лексико-семантичних ознак гуцулізмів у творах письменника засвідчує тематичну різноманітність. Гуцулізми

скласифіковано у дослідженні за 14 тематичними групами. Фразеологізми є одним із складників формування ідіостилю Гната Хоткевича. Вони є виразником мовної палітри творів письменника, репрезентантами його світосприйняття і бачення, виразником думок і почуттів персонажів.

Жанрова специфіка листа полягає в тому, що пишеться він по свіжих слідах, адресований одній особі або значно рідше широкому колу читачів, призначений для певного повідомлення, має особливі ознаки: орієнтація на адресата, власне ставлення до якихось подій, збереження індивідуального стилю автора, його почуттів, настроїв на момент написання. Будучи складником жанрової системи української літератури, лист відрізняється від інших жанрів спогадів (роману, повісті, нарису, есе, літературного портрета тощо) відсутністю дистанції в часі між подіями та відтворенням їх в епістолі.

Кваліфікаційними ознаками епістолярію Гната Хоткевича постають самотність, простота, безпосередність і в той же час образність, чіткість, логічність, послідовність й офіційність. Епістолярна спадщина Гната Хоткевича характеризується широкою структурною та емоційно-стилістичною варіативністю формул мовленнєвого етикету, зокрема категорій звертання і прохання. Автор здійснює маркування соціальних відносин висловами ввічливості різної стилістичної спрямованості. Це дає змогу говорити про Гната Хоткевича як про людину, яка сприяла формуванню широкого спектру ввічливих і свояцьких конструкцій звертання в літературній українській мові. Стиль аналізованого матеріалу визначувався великим словниковим запасом, правильністю побудови однорідних членів речення, нормативним вживанням дієприслівникових зворотів, грамотним використанням непрямої мови тощо. Листи Гната Хоткевича зберегли і донесли до наших сучасників неоціненний скарб – мовленнєвий етикет, який є окрасою української мови, свідченням її самотності і неповторності.

Перспектива подальшого дослідження полягає в поглибленні аналізу рукописів письменників із різних ареалів, що дозволить створити мовні кадастри вихідних текстів, на підставі яких можна буде з'ясувати міждіалектні зв'язки і дослідити механізми формування основ літературного стандарту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях України

1. Подолянчук О. Фонетичні риси ідіостилю Г. Хоткевича на прикладі творів «Потомок Довбушів», «Чарівна палиця», «Блуд», «За Юріштаном». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: збірник наукових праць. Серія «Філологічна»*. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2015. Вип. 51. С. 290–292.

2. Подолянчук О. Гуцульська діалектна лексика прозових творів Гната Хоткевича. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного ун-ту*. Бердянськ: ФОП Ткачук О. В., 2015. Вип. VI. С. 111–118.

3. Подолянчук О. Діалект як джерело формування ідіостилю Г. Хоткевича: лінгвальний феномен і лінгвістична проблема. *Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*.

Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. Вип. 6. С. 82–84.

4. Подолянчук О. Класифікація лексем прозових творів Гната Хоткевича як основа вивчення його ідіостилу. *Філологічний дискурс: збірник наукових праць*. Хмельницький : ФОП Сікорська С. В., 2018. Вип. 7. С. 238–247.

5. Подолянчук О. Мова драматичних творів як засіб самоідентифікації ідіостилу Гната Хоткевича. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство). Вип. 29. 2019. С. 44–50.

6. Подолянчук О. Мовознавчі аспекти творчості Г. Хоткевича: стан, перспективи. *Філологічний дискурс: збірник наукових праць*. Хмельницький : ФОП Сікорська С. В., 2019. Вип. 9. С. 227–236.

Статті в закордонних періодичних виданнях

7. Подолянчук О. Языковедческий подход к исследованию творчества Г. Хоткевича. *Universum: Филология и искусствоведение*: електрон. науч. журн. 2015. №7 (20). URL : <http://7.universum.com/ru/philology/archive/item/2328>

Наукові праці апробаційного характеру

8. Подолянчук О. Мовностилістичні аспекти епістолярію Г. Хоткевича (на прикладі листів до його дружини Катерини Абрамівни). *Збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів (15–16 березня 2016)* : у 3-х томах. Наукові праці Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. Вип. 15. Т. 3. 2016. С. 92–93.

9. Подолянчук О. Система вокалізму у творах Г. Хоткевича на прикладі оповідань «Самітник», «Bella donna», «Що бачила скеля», «Гуцульський рік». *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (26–27 березня 2015 р.)*. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, 2015. С. 139–140.

10. Подолянчук О. Фонетичні риси ідіостилу Г. Хоткевича на прикладі творів «Потомок Довбушів», «Чарівна палиця», «Блуд», «За Юріштаном». *Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація: мова – освіта – особистість» (23–24 квітня 2015 р.)*. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2015. С. 290–292.

11. Подолянчук О. Фонетичні особливості ідіостилу Г. Хоткевича. *Матеріали XXI щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (14 березня 2018 р.)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. С. 270–272.

АНОТАЦІЯ

Подолянчук О. В. Ідіостиль Гната Хоткевича. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова. Донецький національний університет імені Василя Стуса. – Вінниця, 2021.

Дисертацію присвячено вивченню ідіостилу Гната Хоткевича, зокрема розкрито зміст поняття «ідіостиль» у контексті лінгвостилістики; схарактеризовано екстра- та інтралінгвальні чинники формування ідіостилу Гната Хоткевича; з'ясовано стан різноаспектного вивчення мови творів письменника з акцентом на його індивідуальну мовотворчість; опрацьовано його рукописи / автографи, першодруки, схарактеризовано мову цих джерел, а також мову епістолярію письменника; зіставлено фонетичні, граматичні, лексичні риси його творів з гуцульськими говірками; з'ясовано характер зв'язку гуцульського мовного ареалу з ідіолектом Гната Хоткевича; здійснено аналіз лексико-фразеологічних засобів мовностилістичної системи письменника.

З'ясовано, що фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні ознаки, які маркують мову героїв твору під гуцульську мову, зображають персонажів, підкреслюють їхні індивідуальні особливості. Фонема і морфема, використані Гнатом Хоткевичем, є цінним компонентом, складником його неперевершеного ідіостилу, які характеризуються багатим різнобарв'ям гуцульського колориту.

Дослідження мовного аспекту ідіостилу розкриває саме ті ознаки, які дозволяють визначити образне мислення письменника, тематику і проблематику, жанрові особливості та елементи форми художнього стилю його творів, дає можливість вирізнити цього письменника з-поміж інших, побачити його індивідуальну неповторність через відтворення народної мови своїх персонажів, дати оцінку його внеску у функційну систему словесно-художніх засобів народнорозмовної мови, встановити загальні закономірності й сучасні тенденції розвитку літературної мови, а також визначити ознаки ідіостилу Гната Хоткевича.

Ключові слова: ідіостиль, гуцульський діалект, домінанта, константа, мовний рівень, Гнат Хоткевич.

АННОТАЦИЯ

Подолянчук А. В. Идиостиль Хоткевича. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.01 – украинский язык. Донецкий национальный университет имени Василя Стуса. – Вінниця, 2021.

Диссертация посвящена изучению идиостиля Хоткевича, в частности раскрыто содержание понятия «идиостиль» в контексте лингвостилистики; охарактеризованы экстра- и интралингвистические факторы формирования идиостиля Игната Хоткевича; выяснено состояние разноаспектного изучения языка произведений писателя с акцентом на его индивидуальное языкотворчество; исследованы его рукописи / автографы, первые издания, охарактеризован язык этих источников, а также язык эпистолярия писателя; сопоставлены фонетические, грамматические,

лексические черты его произведений с гуцульским говором; выяснен характер связи гуцульского языкового ареала с идиолектом Игната Хоткевича; осуществлен анализ лексико-фразеологических средств лингвостилистических системы писателя.

Фонетические, морфологические, лексические и синтаксические признаки, которые маркируют речь героев произведения как гуцульский язык, изображают персонажей, подчеркивают их индивидуальные особенности. Фонемы и морфемы, использованные Игнатом Хоткевичем, являются ценным компонентом, составляющим его идиостиль.

Исследование языкового аспекта идиостиля раскрывает именно те признаки, которые позволяют определить образное мышление писателя, тематику и проблематику, жанровые особенности и элементы формы художественного стиля его произведений, увидеть индивидуальную неповторимость писателя через воссоздание народного языка своих персонажей, дать оценку его вклада в функциональную систему словесно-художественных средств народноразговорного языка, установить общие закономерности и современные тенденции развития литературного языка, а также определены признаки идиостиля Игната Хоткевича в частности.

Ключевые слова: идиостиль, гуцульский диалект, доминанта, константа, языковой уровень, Игнат Хоткевич.

SUMMARY

Podolianchuk O. V. Hnat Khotkevych Individual Style. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology: Speciality 10.02.01 – Ukrainian Language. – Vasyl' Stus Donetsk National University. – Vinnytsia, 2021.

The thesis is devoted to the study of Hnat Khotkevych individual style, i.e., ideological and artistic peculiarities, linguistic-stylistic means and the author's place and role as an innovator of the folk-conversational style in the Ukrainian prose of the 20th century. The scientific novelty of the thesis is predetermined by the fact that it is the first research in Ukrainian linguistics which studies Hnat Khotkevych's original individual style and attempts to study systematically ideological and artistic peculiarities and language-stylistic means of his works.

The theoretical significance of the research lies in the fact that the results of the study can serve as a basis for theoretical conclusions and generalisations when studying the writer's individual style and will further encourage the investigation and deeper understanding of the peculiarities within ideological and artistic features and language-stylistic means of Hnat Khotkevych creativity; the paper will expand scholarly knowledge about the artist's individual style features as one of the main categories of the fiction stylistics.

The practical significance of the study includes possibility of using the results obtained in the development and teaching of theoretical and practical courses and delivering special seminars on the history of Ukrainian literary language at philological faculties at higher educational institutions, optional courses at secondary schools; the paper can also serve as methodological basis for the writers' individual style linguistic

analysis and material for writing masters dissertations and bachelors' annual papers, abstracts, scientific articles, etc.

The research of Hnat Khotkevych individual style is carried out in a comprehensive consistent manner which embraces several stages. First, the terminology of the study is determined, i.e. the linguistic essence of terms 'individual style', 'idiolect', 'individual world', 'linguistic personality' is substantiated, which allows to determine the author's individual picture of the world. The second stage of the study put in focus the analysis of Hnat Khotkevych's fiction prose and dramatic texts, letters, leaflets, diary entries of the LUs (Lexical Units) and PhUs (Phonetic Units) which represent the writer's individual style on phonetic, lexico-semantic, morphological, and functional-stylistic levels. The empirical database consists of about 6000 contexts containing idiolectally-marked LUs and PhUs. The present work analyses 1103 pages where the author's orthography is preserved. The third stage of the study aimed at identifying the constant and dominant of the artist's individual style, taking into account non-linguistic and linguistic factors of the phonetic, lexical-semantic, morphological and functional-stylistic domains. At the fourth stage of the analysis, the components of Hnat Khotkevych's individual style expression are identified and systematised. It was found that the study of the linguistic concept involves disclosing the nature of this phenomenon at each language level individually which makes it possible to create a coherent picture of the author's individual style. Also, fixed word-combinations and expressions – accumulators of national, cultural, and historical experience, successfully combined general human social laws with national values. This is predetermined by the fact that it is vital to consider the issue of the writer's individual style comprehensively at all the language levels.

Hnat Khotkevych's artistic works vividly reflect phonetic, morphological, and lexical peculiarities, which are the characteristic of the Hutsul dialect. Although not all linguists consider it necessary to distinguish dialectisms at these levels, the research proves the appropriateness of such approach, since the distinction between dialectics on each level gives possibility of full and comprehensive differentiation. The literary characters speech analysis at the above outlined levels allows to reproduce the specific features which are shared by the Hutsul dialect. Marking the speech of the characters by dialectal features, the author accurately creates a tru-to-life vision of the Hutsul dialect while adhering to the clarity and sequence of the phonetic, vocabulary, and grammar peculiarities of the Hutsul dialect.

Key words: idiolect, Hutsul dialect, dominant, constant, language level, Hnat Khotkevych.